

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060107

PROTOKOLL
2021-10-29
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 16
Mål nr F 14737-20

RÄTTEN

Hovrättsrådet Karin Wistrand, tekniska rådet Jan Gustafsson, hovrättsrådet Ralf Järtelius, referent, och tf. hovrättsassessorn Mathias Gunnervald

FÖREDRAGANDE

Föredraganden Julia Nyberg

PROTOKOLLFÖRARE

Ralf Järtelius

PARTER

Klagande

Staten genom Trafikverket

Ombud: Verksjurist F.N.

Motpart

Bredestads Baptistförsamling

Ombud: Advokaterna M.A. och A.v.K.

SAKEN

Ersättning enligt 55 § väglagen (1971:948) i anledning av att fastigheten A i Aneby kommun blivit ianspråktagen med vägrätt; nu fråga om undanröjande och återförvisning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2020-12-04 i mål nr F 5798-18

Dok.Id 1754251

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

År 2014 fastställdes en arbetsplan för ombyggnad av väg 32, Eksjö–Mjölby, som innebar att bl.a. fastigheten A i Aneby kommun, som ägs av Bredestads Baptistförsamling, belastades med vägrätt. Vägrätten togs i anspråk av Trafikverket i mars 2016. Församlingen och Trafikverket förhandlade om vilken ersättning som skulle utgå för ianspråktagandet. Sedan förhandlingarna avslutats utan att någon överenskommelse hade kunnat nås betalade Trafikverket 2018 ut ersättning med totalt 1 034 462 kr till församlingen. Av ersättningen angavs 972 000 kr utgöra löseskilling inklusive uppräknings med 25 procent och resterande del ränta och uppräknings med konsumentprisindex.

I december 2018 väckte Bredestads Baptistförsamling talan mot Trafikverket vid mark- och miljödomstolen. Församlingen yrkade, så som talan slutligen bestämdes, att Trafikverket utöver den löseskilling som redan hade betalats skulle utge ersättning med 3 465 538 kr jämte ränta. Som grund för yrkandet angav församlingen att den ersättning som Trafikverket betalat för inlösen av fastigheten uppenbart inte motsvarade vad församlingen hade förlorat genom verkets ianspråktagande av fastigheten, varför församlingen var berättigad till ytterligare ersättning.

Trafikverket bestred yrkandet och anförde till stöd för sin inställning bl.a. att bedömningen av fastighetens marknadsvärde skulle göras genom att tillämpa den s.k. ortsprismetoden och att värdet, beräknat enligt denna metod, motsvarade den redan utbetalade ersättningen.

Genom den nu överklagade domen har mark- och miljödomstolen förpliktat Trafikverket att betala ytterligare intrångsersättning med 41 816 kr samt ersättning för annan skada med 1 360 000 kr. I frågan om ersättning för annan skada har domstolen konstaterat att Trafikverket invänt att sådan ersättning inte kan utgå eftersom församlingen inte framställt något yrkande om detta. Enligt domstolen var dock församlingens grunder för talan så tydliga att det generella yrkandet fick anses innefatta en restpost utöver marknadsvärdeminskningen även om det inte hade angivits som ett explicit yrkande om ersättning för annan skada.

Trafikverket har i sitt överklagande anfört bl.a. att mark- och miljödomstolens dom, i den del som avser ersättning för annan skada, går utöver vad som yrkats och att domen därför bör upphävas i den delen.

Bredestads Baptistförsamling har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom och anfört bl.a. att domstolen inte har gått utöver vad som yrkats i målet.

Parterna har beretts tillfälle att yttra sig i frågan om det vid mark- och miljödomstolen har förekommit ett rättegångsfel som medför att den överklagade domen ska undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen. Trafikverket har vidhållit sin uppfattning att ett rättegångsfel förekommit, men har motsatt sig återförvisning. Bredestads Baptistförsamling har motsatt sig återförvisning och anfört att något rättegångsfel inte har förekommit.

Efter föredragning fattar Mark- och miljööverdomstolen följande

BESLUT (att meddelas 2021-10-29)

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens dom och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Skälen för beslutet

Målet gäller frågan om Trafikverket ska betala ytterligare ersättning till Bredestads Baptistförsamling för ianspråktagandet av fastigheten A. Parterna synes vara överens om att församlingens rätt till ersättning följer av 55 § väglagen (1971:948). Av den bestämmelsen följer att väghållare som fått rätt att ta väg över annans fastighet är skyldig att betala intrångsersättning och ersättning för annan skada till följd av vägens byggande eller användande samt att 4 kap. expropriationslagen (1972:719) i tillämpliga delar gäller för ersättningsbestämmande. Enligt 4 kap. 1 § expropriationslagen ska intrångsersättning betalas med ett belopp som motsvarar den minskning av fastighetens marknadsvärde som uppkommer genom expropriationen. Om det uppkommer skada i övrigt för ägaren av fastigheten ska även sådan

skada ersättas. På intrångsersättning ska det göras ett tillägg med 25 procent. Något sådant tillägg ska inte göras på ersättning för övrig skada.

Expropriationslagens regler bygger alltså på att det som primärt ska ersättas är fastighetens marknadsvärde eller den minskning av marknadsvärdet som ingreppet har gett upphov till. Om ingreppet har orsakat någon skada därutöver ska dock även den skadan ersättas. I mål om expropriationsersättning eller motsvarande är det, precis som i skadeståndsmål i övrigt, av central betydelse att det preciseras vad den yrkade ersättningen avser och – i förekommande fall – hur den fördelar sig mellan olika skadeposter. För mål om ersättning enligt expropriationslagen anges det uttryckligen i 5 kap. 23 § första stycket expropriationslagen att löseskilling, intrångsersättning och annan ersättning ska bestämmas var för sig. Denna bestämmelse gäller även i mål om ersättning enligt 55 § väglagen (se 69 § väglagen). Att så sker är av betydelse bl.a. för att det ska vara möjligt att avgöra vad som omfattas av domens rättskraft.

I detta fall innehåller mark- och miljödomstolens dom en uppdelning av den beslutade ersättningen i två delposter: intrångsersättning och ersättning för annan skada.

Trafikverket har invänt att delposten avseende annan skada inte motsvaras av något yrkande om sådan ersättning från församlingens sida. Av underlaget i målet framgår det att Trafikverket i skriftväxlingen och vid huvudförhandlingen i mark- och miljödomstolen påpekade att församlingen inte hade framställt något yrkande om ersättning för annan skada. Frågan om vad den yrkade ersättningen avsåg berördes även vid sammanträdet för muntlig förberedelse, vid vilket församlingen – på fråga från rättens ordförande – uppgav att den inte kunde ange på vilka poster som den yrkade ersättningen var uppdelad.

Om det inte klargörs hur ett yrkat totalbelopp fördelar sig mellan olika delskador är det inte möjligt att bedöma huruvida den ersättning som beslutas av domstolen rymms inom vad som yrkats (jfr 17 kap. 3 § rättegångsbalken, där det föreskrivs att dom inte får ges över annat eller mer än vad part i behörig ordning yrkat). Även för parternas möjlighet att bedöma vad som är tvistigt och vilken bevisning som ska läggas fram är det av central betydelse att det krav på preciserade yrkanden som följer av 42 kap. 2 § första stycket 1 rättegångsbalken upprätthålls. Det ankommer på domstolen att, genom

materiell processledning, reda ut eventuella oklarheter i nu berörda avseenden innan målet avgörs.

I detta fall har frågan om den närmare innebörden av församlingens ersättningsyrkande behandlats först genom en tolkningsoperation i mark- och miljödomstolens domskäl, vilket inte är godtagbart. Detta bl.a. eftersom det inneburit att parternas möjlighet att lägga fram bevisning och argumentation som är anpassad till alla de yrkanden som domstolen ansett sig kunna pröva har beskrivits. Mark- och miljödomstolens bristande processledning i detta avseende har innefattat ett sådant rättegångsfel som avses i 50 kap. 28 § rättegångsbalken. Eftersom felet måste antas ha inverkat på målets utgång och inte utan väsentlig olägenhet eller frångående av instansordningsprincipen kan avhjälpas här, ska mark- och miljödomstolens dom undanröjas och målet återförvisas dit för fortsatt behandling.

Beslutet får enligt 54 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken inte överklagas.

Ralf Järtelius

Protokollet uppvisat/